

ÖKO Zrt által vezetett Konzorcium válasza a 2009 július 31-i NYILATKOZAT-ra

Tisztelt Aláírók!

A hazai Vízyűjtő Gazdálkodási Tervek egyes fejezeteinek elkészítéséért felelős konzorcium nevében írok Önnek.

Megköszönöm a figyelemfelhívó Nyilatkozatot. Egyetértek azzal a megállapításával, hogy óriási lehetőséget jelent a Víz Keretirányelv a hazai vízgazdálkodásban, a vízyűjtő-gazdálkodási tervezésben, a víz, mint természeti erőforrás védelmére, és természetközeli használati feltételeinek megteremtésére. Erre azért is fokozottan szükség van, mert a klímaváltozás az édesvízi készletet, mint erőforrást felértékelte és az életfeltétel megőrzése érdekében a társadalom figyelemközpontjában helyezte.

A jelen munka alapját képező EU Víz Keretirányelv elsődleges célja a vizek állapotának javítása. A vízyűjtő-gazdálkodási tervek a különböző gazdasági és egyéb tevékenység (beleértve a hagyományos vízgazdálkodási tevékenységeket, árvíz, belvíz stb.) követelmény-illetve feltételrendszerét határozzák meg. A vonatkozó tevékenységek részletes tervezése során figyelembe kell venni a VGT-ben megfogalmazottakat.

Miután a tervezés során eleve környezet- és természetvédelmi szempontból minősítettük a vizeket és a jó ökológiai állapot vagy potenciál elérésére javasolt intézkedések is ilyen célokat szolgálnak, ezért nem egészen értjük a Nyilatkozatban megfogalmazott probléma felvetéseket. A tervezett intézkedési program (a munkaközi anyagok, az alegységi konzultációs anyagok, az országos intézkedési program munkaközi anyaga a vizeink.hu lapon megtalálhatók) a következő felépítésű:

- ◆ Tápanyag- és szerves anyag terhelések csökkentését célzó intézkedések,
- ◆ Egyéb szennyezések csökkentését célzó intézkedések,
- ◆ Vízfolyások és állóvizek hidromorfológiai állapotát javító intézkedések,
- ◆ Fenntartható vízhasználatok megvalósítása, a vizek mennyiségi állapotának javítása,
- ◆ Megfelelő ivóvízminőséget biztosító intézkedések,
- ◆ Vizes élőhelyekre és védett területekre vonatkozó egyedi intézkedések,
- ◆ Átfogó intézkedések a vízi környezeti problémák megoldására.

A levélben ezt állítják: „a kedvezőtlen környezeti hatást okozó műszaki beavatkozás "javítására" újabb, és ismét csak kedvezőtlen környezeti következménnyel járó műszaki beavatkozás a válasz. Félő az is, hogy a most még természetes körülmények között csörgedező, a kiegyenesítéstől, kimélyítéstől, fátlanítástól máig megmenekült erdei patakokhoz is hozzá fognak nyúlni, ha anyagilag ez lesz a kedvező a beavatkozások tervezőinek és kivitelezőinek. Miközben a Víz Keretirányelv éppen ezeket az élővizeket rendeli referenciaként kijelölni: így nézzen ki majd újra minél több, műszaki beavatkozással tönkretett vízfolyás.”

A fentiekben megfogalmazott gyanú teljes mértékben alaptalan. Az intézkedések alapvető célja a vizek ökológiai állapotának javítása, semmilyen ezzel ellentétes irányú folyamatot nem támogat a VKI, és nem is szerepelhet a tervben, mint VKI intézkedés.

A tervezés egyik legfontosabb eleme az állapotértékelés, melynek feladata a kiinduló állapot rögzítése, és annak meghatározása, hogy ez az állapot milyen távol van a kitűzött céloktól. Az értékelés alapját a VKI-ban és a kapcsolódó útmutatókban előírt, részben közösségi, részben

nemzeti szinten rögzített minősítési módszerek képezik. A minősítéshez szükséges adatokat a VKI által meghatározott monitoring rendszer biztosítja, amely 2007-től működik Magyarországon, és amely különböző biológiai (részletes, fajlistákon alapuló felmérések), vízkémiai, és ún. hidrológia és morfológiai jellemzők vizsgálatát írja elő. Az állapotértékelés végeredménye azt tükrözi, hogy vizeink állapota nem jó, idézve a tervből: „kiváló állapotú vízfolyás egy sem lett, jó állapotot pedig mindössze a vizsgált természetes vízfolyások 9%-a, az összesnek 6 %-a ért el, melyek többségükben hegy- és dombvidéki vízfolyások korábban referencia állapotúnak tekintett felső szakaszai. Ez azt jelenti, hogy a természetes vízfolyásoknak több, mint 94 %-a intézkedést igényel!” Az arány hasonló a mesterséges és a szabályozás miatt ún. erősen módosított kategóriába sorolt vízfolyásoknál is. Idézet: „Az eredmények, mely szerint a víztestek 96%-a gyengébb, mint a jó állapotú világosan jelzik, hogy az erősen módosított víztestek esetében is szükség van állapotjavító intézkedésekre.”

Szó sincs tehát arról, hogy olyan intézkedések kerüljenek a tervbe, amelyek a vízfolyások szabályozottságának növelésére, a természetes vegetáció megszüntetésére irányulnának, sőt, éppen az a szándék, hogy a lehető legnagyobb mértékben megőrizzük a kevés, még természet közeli állapotban lévő vízfolyásunkat. Azon víztestek esetében, amelyek már az emberi tevékenység különböző hatásai miatt (szabályozás, szennyvizek bevezetése, a vízgyűjtő földhasználatának megváltozása) nem felelnek meg az egyébként meglehetősen szigorú kritériumoknak, a cél az, hogy állapotukat 2027-ig a lehető legnagyobb mértékben javítsuk.

Ha áttekintik a tervezett intézkedések listáját, egyetlen olyan intézkedést sem találnak, mely ellentétes lenne a fenti szándékkal. Csak néhány példát említve, kiemelten fontos intézkedés a vízfolyások partmenti sávjában (az ún. „puffer zónában”) a természetes vegetáció visszaállítása, a szántóföldek kiszorítása a vízfolyás közvetlen közeléből. Az intézkedési terv komplex földhasználat váltási, tájgazdálkodási intézkedéscsomagot tartalmaz, melynek célja a vízminőség-védelmi és tájökológiai szempontok – a lehetőségekhez mérten – minél nagyobb érvényesítése a mezőgazdasági szektorban. Fontos intézkedés az ártéri gazdálkodás, a mellékágak és hullámtéri holtágak vízpótlása, a mentett oldali holtágak és mélyárterek vízellátottságának javítása. A kis és közepes vízfolyások rehabilitációja a part- és meder szabályozottságának csökkentését, a természeteshez közelebbi állapot visszaállítását célozza. Az intézkedések tervezésénél természetesen figyelembe kell venni a meglévő rendszerek adottságait, a különböző emberi igények kielégítését (mindenekelőtt az árvízi biztonság, vízellátás), ami esetenként kompromisszumos megoldást igényel. És nem utósorban tekintettel kell lenni a finanszírozás adta korlátokra, ezért a megvalósítás csak fokozatosan, több lépésben ütemezhető. Összességében azonban úgy gondolom, a tervezett intézkedések megvalósulása jelentős mértékben fogja javítani vizeink ökológiai állapotát.

Mindezeket figyelembe véve nem érhető, mire alapozzák – a szerintünk igazságtalanul megfogalmazott feltevéseiket. Kérjük, hogy konkrétan jelöljék meg, melyik az a VGT intézkedés, amellyel nem értenek egyet, illetve amely esetében az állított veszélyeket látják.

„Nyitott kapukat döngetnek” akkor is, amikor kérik, hogy egyenrangú szereplőként vonják be a tervezési folyamatba a nemzeti parkok és környezetvédelmi felügyelőségek munkatársait. Jelenleg valamennyi Vízügyi Igazgatóság, Nemzeti Park és Környezetvédelmi Felügyelőség dolgozik a terven, az egyeztetések folyamatosan történnek.

Mélyen egyetértek azzal, hogy a társadalom bevonás ne legyen pusztán formális. A társadalmi bevonás a vízgyűjtő-gazdálkodási tervezés folyamatában hangsúlyos, központi kérdés és ezt a Konzorcium is így kezeli. Ez az első olyan tervezési folyamat Magyarországon, amikor minden fázisban lehetőség van a társadalom véleményének

megfogalmazására és ennek beépítésére a tervekbe. A társadalom bevonása a projekt keretében három szinten folyik:

- Internetes véleménynyilvánítás a különböző tervezési dokumentumokról (folyamatos),
- Területi (alegység fórumok) (42 fórum megtartásra került, lezárultak),
- Tematikus fórumok (25 tematikus egyeztetés lesz, köztük pl a természetvédelemről 2, augusztus-szeptember folyamán.

Ezek közül csak az alegység fórumok és az alegység konzultációs anyagok véleményezése fejeződik be július 31-vel. A többi lehetőség - beleértve az alegység, a részvízgyűjtő és az országos tervek tervezetének véleményezése is - nyitott marad szeptember közepéig.

Minden, a jelenlegi tervezési fázishoz (Vízgyűjtő-gazdálkodási tervek kialakítása) tartozó vélemény nyilvánosságra került és kerül a vizeink.hu-n. A tervezők a tervek véglegesítésekor minden véleményt figyelembe vesznek. Ezen felül a különböző szintű Vízgazdálkodási Tanácsokban (ahol civil delegáltak is vannak) is tárgyalják a VGT-t.

Az alegységi fórumon elhangzott észrevételeken túl minden írásbeli hozzászólás, valamint a tematikus fórumokon elhangzottak feldolgozásra kerülnek és a tervezők témakörönként mindegyikre leírják rövid véleményüket a következő módon.

- a terv szempontjából nem releváns hozzászólás (indoklás),
- elfogadjuk, a tervbe beépítésre került,
- részben elfogadjuk, a hozzászólás egyes elemei a tervbe beépítésre kerültek (indoklás),
- nem fogadjuk el, a tervbe nem építjük be (indoklás).

A társadalom bevonásának tényleges tartalmi hatását a tervekben a végleges tervek alapján, azok elkészülte után lehet majd vizsgálni és megállapítani. Az egyes javaslatok hatása a tervek egyeztetési naplóban kerül rögzítésre, amely a végleges tervek melléklete lesz.

A beküldött vélemények digitális formátumban szintén a végleges tervek társadalmi egyeztetést bemutató fejezetének mellékletébe kerülnek.

A továbbiakban minden, a vízgyűjtő-gazdálkodási tervezéssel kapcsolatos (konzultáció, egyeztetés) kérdések megválaszolására a Minisztériummal és a VKKI-val együtt rendelkezésre állunk.

Az eddigi tapasztalatok azt mutatják, hogy miután Magyarországon ez az első olyan teljeskörű vízgyűjtő tervezés, amely a társadalom teljeskörű bevonásával készül, így mindig vannak zökkenők, esetleg konfliktusok, ezért hálás lennék, ha a jövőben is javaslataikkal, észrevételeikkal segítenék munkánkat és a most folyó tervezési szakaszban lévő konzultációkat személyes részvételükkel és észrevételeikkal támogatnák.

Budapest, 2009. augusztus 11.

Tisztelettel:

dr. Ress Sándor
a Konzorcium nevében